

JÓZEF MAJEWSKI
(The University of Gdańsk)

The Unexpressed Light

About Demeter in Jarosław Iwaszkiewicz's short story *Bilek*

(Summary)

The story *Bilek* by Jarosław Iwaszkiewicz (1894–1980), one of the most eminent Polish writers of the 20th century, deals with the problem of old age and death. The protagonists include an old horse called Bilek and his owner, old Ignacy. The author of the article does not agree with the view that in his story, the writer paints a pessimistic vision of human life in old age, which ends with an ontic nothingness upon death. He argues that in *Bilek*, Iwaszkiewicz (similarly as in his other greatest short stories) arranged in a masterly artistic way traces of the existence of the maternal Transcendence with the face of Demeter, the mythological Goddess of Life-in-Death and Death-in-Life, resembling Karl Jaspers's ciphers of Transcendence, on which the fragile hope for life after death can be based.

KEYWORDS: the story *Bilek*, Jarosław Iwaszkiewicz, ciphers of Transcendence, mythology, Demeter, death, the hope for life after death

BIBLIOGRAPHY

- Biedermann H. 2001, *Leksykon symboli*, transl. J. Rubinowicz, Warszawa: Muza SA.
- Chenel Á. P., Simarro A. S. 2008: *Słownik symboli*, transl. M. Boberska, Warszawa: Świat Książki.
- Dawson W. R. 1924: *The Mouse in Egyptian and Later Medicine*, „The Journal of Egyptian Archaeology” 2, 83-86.
- Dawson W. R. 1925: *The Mouse in Fable and Folklore*, „Folklore” 3, 227-248.
- Dutsch D. 1992, *Demeter i Persefona*, in: S. Stabryła, C. Rowiński, D. Dutsch et al., *Mit, człowiek, literatura*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, s. 41-78.

Dziubiński J. 1993, *Hymny orfickie. Świadectwo, dokument, i przedmiot analizy hermeneutycznej*, in: J. Gajda, J. Dziubińskim A, Orzechowski, *Hymny orfickie. Prawda. Historia pojęcia*, Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.

Eckhart 1986: *Kazania*, transl. W. Szymona, Poznań: Wydawnictwo „W drodze”.

Eurypides 1967: *Tragedie. Alkestis, Medea, Hippolytos, Trojanki, Ijon*, transl. J. Łanowski, Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.

Farnell Lewis Richard 2010, *The Cults of the Greek States*, Cambridge – New York: Cambridge University Press.

Goldenstein C. 2008: *Posłowie*, in: P. Ricoeur, *Życie aż do śmierci oraz fragmenty*, transl. A. Turczyn, Kraków: Universitas: 141-148.

Graves R. 1992: *Mity greckie*, przeł. H. Krzeczowski, Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.

Grzegorz z Nyssy 2007: *Homilie do Pieśni nad Pieśniami*, transl. M. Przyszychowska, Kraków: Wydawnictwo WAM.

Homeriká 2007: *Homeriká, czyli żywoty Homera i poematy przypisywane poecie*, transl. W. Appel, Warszawa: Prószyński i S-ka.

Iwaszkiewicz J. 1968, *Opowiadanie z psem*, in: *O psach, kotach i diablach*, Warszawa, 5-24: Czytelnik.

Iwaszkiewicz J. 1969: *O godności i powołaniu artysty. Z J. Iwaszkiewiczem rozmawiał A. Gronczewski*, „Współczesność” 15, 3 i 14.

Iwaszkiewicz J. 1979: *Bilek*, „Twórczość” 2, 10-23.

Iwaszkiewicz J. 1986: *Muzyka wieczorem*, Warszawa: Czytelnik.

Iwaszkiewicz J. 2010: *Dzienniki 1911-1955*, opracowanie i przypisy A. i R. Papiescy, wstępem opatrzył A. Gronczewski, Warszawa: Czytelnik.

Iwaszkiewicz J. 2011: *Dzienniki 1964-1980*, opracowanie i przypisy A. i R. Papiescy, R. Romaniuk, wstępem opatrzył A. Gronczewski, Warszawa: Czytelnik.

Iwaszkiewicz J., 1980: *Bilek*, Kraków: Czytelnik.

Jaspers K. 1995: *Szyfry transcendencji*, transl. Cz. Piecuch, Toruń: Comer.

Jędrzychowska M. 1977: *Wczesna proza Jarosława Iwaszkiewicza*, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.

Kamińska A. 1980: *Tajemnica Jarosława Iwaszkiewicza*, „Kultura” 11, 3.

Kempiński A. M. 2001: *Encyklopedia mitologii ludów indoeuropejskich*, Warszawa: Wydawnictwo Iskry.

Kerényi K. 2004: *Eleusis. Archetypowy obraz matki i córki*, transl. I. Kania, Kraków: Wydawnictwo Homini.

Kopaliński W. 1990: *Słownik symboli*, Warszawa: Wiedza Powszechna.

Kozloff A.P. 1981: *Animals in Ancient Art from the Leo Mildenberg Collection*, Cleveland: Cleveland Museum of Art.

Krappe A. H. 1944: *Artemis Mysia*, „Classical Philology” 3, 178-183.

Łukasiewicz J. 1980: *Stary poeta*, „Więź” 4, 9-18.

Majewski J. 2014: *Fuga przemijania. Słowo o eschatologii Jarosława Iwaszkiewicza*, Gdańsk: W podwórku.

Melkowski S. 1997: *Świat opowiadań. Krótkie formy w prozie Jarosława Iwaszkiewicza po roku 1939*, Toruń: Wydawnictwo UMK.

Mitzner P. 2000: *Hania i Jarosław Iwaszkiewiczowie*, Kraków: Wydawnictwo Literackie.

Mitzner P. 2003: *Na progu. Doświadczenia religijne w tekstach Jarosława Iwaszkiewicza*, Warszawa: Wydawnictwo UKSW.

Nowaszczuk J. 2014: *W kręgu religijności antycznej – misteria eleuzyjskie. Od mitu do kultu*, „Colloquia Theologica Ottoniana” 1, 177-202.

Pauzaniusz 1973: *W świątyni i w micie. Z Pauzaniausza wędrówki po Helladzie księgi I, II, III i VII*, transl., wstęp, komentarz historycznoliteracki J. Niemirska-Pliszczyńska; komentarz archeologiczny B. Filarska, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.

Romaniuk R. 2005: „*Niech nie kładą mnie do dołu...*” *Eschatologiczny wymiar natury w późnych wierszach Jarosława Iwaszkiewicza* „Przegląd Filozoficzno-Literacki” 1-2, 137-172.

Stabryła S. 1983: *Hellada i Roma w Polsce Ludowej. Recepcja antyku w literaturze polskiej w latach 1945-1975*, Kraków: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Watowa O. 199: *Wszystko co najważniejsze*, Warszawa: Czytelnik.

Webster P. 2016: *The Secret of the Kykeon*, <http://www.psychedelic-library.org/paspali.htm> (data dostępu: 23 października 2016 r.).

Webster P., Perrine D. M., Ruck C. A. P. 2000: *Mixing the Kykeon*, „Elausis: Journal of Psychoactive Plants and Compounds New Series” 4, 2-25.

Werness H.B. 2006, *Continuum Encyclopedia of Animal Symbolism in World Art*, New York – London: Continuum International Publishing Group.

Zarębianka Z. 1995: *Bóg skamandrytów*, in: *Stawisko. Almanach Iwaszkiewiczowski*, ed. A. Brodzkiej et al., 2 vol., Podkowa Leśna: Muzeum im. Anny i Jarosława Iwaszkiewiczów w Stawisku, s. 35-52.

Zaworska H. 1985: *Opowiadania Jarosława Iwaszkiewicza*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

Zieliński T. 1991: *Religia starożytnej Grecji. Zarys ogólny. Religia hellenizmu*, Wrocław.

Józef Majewski – teolog, antropolog mediów, dr hab., profesor Uniwersytetu Gdańskiego, publicysta, kierownik Zakładu Mediów i Dziennikarstwa w Instytucie Filozofii, Socjologii i Dziennikarstwa, członek Rady Naukowej Instytutu Analiz Społecznych i Dialogu „Laboratorium WIĘZI” i Rady Redakcyjnej Kwartalnika „Więź”; stały współpracownik „Tygodnika Powszechnego”. Autor, współautor i redaktor blisko 30 książek, w tym: *Spór o rozumienie Kościoła. Eklezjologiczne uwarunkowania i perspektywy wielkich debat teologicznych na przełomie XX i XXI wieku* (2004), *Teologia na rozdrożach* (2005), *Wprowadzenie do teologii dogmatycznej* (2007), *Religia – media – mitologia* (2010), *Fuga przemijania. Słowo o eschatologii Jarosława Iwaszkiewicza* (2014); *Leksykon wielkich teologów XX-XXI wieku* (t. I-III, 2003-2006; współredaktor i współautor), *Media, business, kultura* (2009, współredaktor i współautor), *Dilemmas of the Catholic Church in Poland* (2015, współautor). Publikował na łamach takich czasopism jak: „Bliza”, „Chrześcijaństwo. Świat. Polityka. Zeszyty Społecznej Myśli Kościoła”, „Diagonali”, „Forum Teologiczne”, „Herder Korrespondenz”, „Homo Dei”, „Magazyn Kontakt”, „Przegląd Powszechny”, „Salvatoris Mater”, „Studia i Dokumenty Ekumeniczne”, „Twórczość”, „W drodze”, „Więź”, „Znak”, „Życie Duchowe”.